

Brigitte Busch
Avstrija

SODOBNA SLOVENSKA OTROŠKA KNJIŽEVNOST NA KOROŠKEM

Moj odnos do sodobne slovenske otroške lirike na Koroškem je zelo oseben, saj moji otroci obiskujejo oz. so obiskovali dvojezično ljudsko šolo v Lepeni pri Železni Kapli (Leppen). Gre za enorazrednico s kombiniranim poukom, in (kar je redkost) vsi otroci so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Kljub temu se šola ne razlikuje od podobnih na južnem Koroškem. V istem razredu sedijo otroci, ki slovenščino komaj poznajo in tudi tisti, ki komaj govorijo nemško. Oboji so pred velikim izzivom: med šolanjem naj bi se naučili obeh jezikov – pri pouku ali pa drug od drugega. Učni pripomočki, ki bi jim pri tem pomagali, so na pobudo posameznih učiteljev nastali šele pred kratkim, starši pa smo pogrešali zlasti primerna dvojezična dramska besedila, ki bi jih otroci v Lepeni potrebovali pri pouku medkulturne vzgoje. S pesnico Majo Haderlap smo se lotili pisanja novega besedila.

I.

Pričujoče razmišljanje obravnava slovensko otroško liriko koroških avtorjev, nastalo po letu 1945. Že pri bežnem pregledu seznama primarne literature (glej dodatek) ugotovimo nekaj zanimivosti. V zadnjih dvajsetih letih (med 1972 in 1991) je nastalo devetnajst knjig za otroke, ki so večinoma izšle pri koroških založbah. Pred letom 1972, ko je Valentin Polanšek v samozaložbi izdal pesniško zbirko *Čriček*, je bila literatura za otroke objavljena v raznih revijah in časopisih.

Razmerje med liriko in prozo je približno 3 : 1. Pri tem je zanimiva primerjava z otroško literaturo, ki je takrat izhajala v Sloveniji; ugotovimo lahko, da je razmerje ravno obratno: tri četrtine besedil je proznih in le četrtina v verzih. Saša Vegri razlaga to izrazito nesorazmerje med liriko in prozo v koroški otroški literaturi z „utesnjenostjo kulturnega življenja“ in s „pomanjkanjem ustreznega duhovnega razpoloženja“.¹

¹ Saša Vegri, referat na Obirskem/Ebriach 1989

Slovenščina je v vsakdanjem življenju na Koroškem zapostavljena in izključena iz družbeno pomembnih področij – takšna zaznamovanost traja že več desetletij. Poznamo sicer nekaj poskusov, da bi tako jezikovno utesnjevanje presegli, vendar se koroški Slovenci niso znali in zmogli uspešno upreti političnemu in socialnemu zapostavljanju slovenskega jezika,² ki je zaradi tega odrinjen na rob družbenega dogajanja. Janko Messner o tem piše v eseju *O mojem odnosu do obeh jezikov (Von meinem Verhältnis zu den beiden Sprachen Slowenisch und Deutsch)*: „Le o slovenščini nočejo tukaj nič slišati. Predvsem ne v javnosti. V hlevu ali na polju – tam je to drugače. Tam naj ti Slovenci v imenu božjem čvekajo, kakor hočejo.“³ in še: „Slovenščina je moje pribežališče, moje toplo gnezdo in zavetje.“ Vse to je pravi vzrok, da v slovenski otroški literaturi na Koroškem prevladuje lirika, t. j. književna zvrst, ki pogosto izraža intimnost in čustva. Ugotovitev ne preseneča in je razložljiva zaradi mladosti naslovnika: vse pesniške zbirke so namreč namenjene predšolskim otrokom in osnovnošolcem. Izjema je le zbirka *Ringaraja* Andreja Kokota. Štiri od skupno štirinajstih izdaj vsebujejo še note, od teh pa so bile tri (vse Lenčka Kupper) izdane še kot glasbene kasete. „Zgodnje otroštvo“ (približno od drugega do četrtega ali petega leta starosti) je⁴ obdobje poslušanja, opazovanja (slikanice), ponavljanja (rime in verzi) in obnavljanja. Za to starost so primerne slikanice, kratke zgodbe in pravljice, otroške rime in verzi, otroške pesmice in veseli dramski prizori. V obdobju „srednjega otroštva“ (približno od petega ali šestega do osmega ali devetega leta) literatura otroku pomaga razumeti pojave v okolju in njihovo medsebojno povezanost; gre za eno izmed osnovnih nalog otroške književnosti, ko se pogosto zgodi, da domišljija prehaja v resničnost in obratno. Za to starost so primerne pravljice, realistične in fantastične zgodbe v verzih ali prozi, veseli stripi, kasete in plošče z besedili in glasbo. V obeh starostnih obdobjih ima lirika posebno in pomembno vlogo, saj je besedila v verzih lažje ponavljati in si jih zapomniti. Med avtorji, ki so izdali lastna literarna besedila za otroke, je (oz. je bilo) pet učiteljev: Herman Germ, Dorli Hammerschall, Mili Hrobat, Valentin Polanšek in Janko Messner. Vsi so – vsaj občasno – sodelovali pri otroškem in mladinskem časopisu *Mladi rod*, ki je pomembno vplival na razvoj slovenske otroške književnosti na Koroškem. Žal ga ne omenjata ne Saša Vegri ne Franc Zadavec⁵, čeprav v citiranih besedilih oba raziskujeta sodobno slovensko mladinsko književnost na Koroškem. Pričujoči prispevek poskuša nadomestiti to očitno pomanjkljivost.

² Prim. V. Wakounig: *Die Sprache der Todfeinde. V: Sprache in der Politik - Politik in der Sprache*

³ Prevodi slovenskih citatov so iz knjige Janka Messnerja *Ein Kärntner Heimatbuch*. Wien, Europaverlag, 1986, str. 142-147

⁴ Opise različnih obdobij „bralne starosti“ navaja Karl Ernst Maier, *Jugendliteratur*, 1980, str. 276

⁵ Prim. Franc Zadavec. V: *Die Slowenische Literatur in Kärnten. Ein Lexikon*. Celovec/Klagenfurt, Drava, 1991

II.

Razvoj slovenske otroške književnosti na Koroškem je tesno povezan z ustanovitvijo otroškega in mladinskega časopisa *Mladi rod*, ki je začel izhajati v šolskem letu 1951/52. Zaradi jezikovnopolitičnega razvoja in razvoja šolstva v prvih povojnih letih je postal takšen časopis potreben. 1945 so na dvojezičnem območju južne Koroške uvedli dvojezični pouk v nižjih razredih osnovne šole, ki je bil za vse učence obvezen. Kljub temu so leta zasledovanja, razseljevanja in deportacij koroških Slovencev zapustila globoke sledi. Po „anšlusu“ in med drugo svetovno vojno je bilo na Koroškem vse, kar je bilo slovenskega, ožigosano. „Za pouk slovenščine je v letih po vojni primanjkovalo ne le učiteljev, ampak tudi primernih učbenikov in beril“.⁶ Za pouk nemščine je bilo učnega gradiva dovolj, pri slovenščini pa so si učitelji morali pomagati celo tako, da so besedila zapisovali na tablo, otroci pa so jih morali prepisati v zvezke. Tudi prvi slovenski učbenik po vojni, *Mi otroci (Wir Kinder)*, ki je bil namenjen prvošolcem, učiteljem ni veliko pomagal. Slovenska literarna besedila za otroke so takrat izhajala le v otroški prilogi časopisa *Koroška Kronika (Kärntner Chronik)*, ki se je imenovala *Slomškova čitanka (Slomšeks Lesebuch)*, izdajali pa so jo Angleži.

Tako se je poleti 1951 skupina mladih koroških učiteljev odločila za izdajanje novega, slovenskega šolskega časopisa. Prvi glavni urednik in izdajatelj *Mladega roda* je bil Franc Aichholzer, sicer vodja dvojezične šole v Ločah (Latschach). Prvih uredniških sestankov v gostilni Bierjockl se je udeležilo precej mladih učiteljev. Januarja 1952 so natisnili prvo številko novega časopisa, ki je želel biti „aktualen, zanimiv, mnogostranski in prirejen učnim načrtom“⁷. Za vsako številko je bilo potrebno pridobiti posebno dovoljenje dunajskega ministrstva za šolstvo in umetnost. Tudi sedanji izdajatelji so ostali zvesti prvotni uredniški zamisli – v časopisu beremo kratke pesmi, prozna besedila, stripe, uganke in pisma bralcev, vsakič posvečena drugi temi. Prispevki so vsebinsko, tematsko in jezikovno prirejeni za bralce v prvih osmih razredih osnovnega šolanja.

Prve številke časopisa so prinašale že znana in prirejena literarna besedila, sčasoma pa je v časopisu začelo objavljati vedno več koroških učiteljev in pisateljev. Mirko Srienc⁸ se spominja, da se mnogi na začetku niso upali podpisati s svojim pravim imenom in so uporabljali kratice ali psevdonime; mnogo prispevkov pa je bilo celo nepodpisanih. Zaradi močnega nemškega nacionalnega pritiska so leta 1958 dvojezični pouk na koroških osnovnih šolah ukiniteli in „število slovenskih prispevkov se je močno zmanjšalo“. Takratni glavni urednik Bernard Strauß je „žrtvoval veliko truda in časa, pogosto pa je bil edini, ki si je prizadeval, da je naslednja številka sploh lahko izšla“.⁹ Po napadu na slovenske krajevne oznake leta 1972 je znova prišlo do podobne ustvarjalne krize. „Koroška klima“ ni bila naklonjena razvoju samostojne otroške književnosti, revija pa je ves čas imela tudi denarne težave. Položaj

6 Mirko Srienc: *Ob tridesetletnici Mladega roda*, referat 1981

7 Rudi Vouk: *Mladi rod*, Pos. izd., 1981

8 Zvočni zapis intervjuja, november 1990

9 Mirko Srienc: *Ob tridesetletnici Mladega roda*, referat 1981

se je izboljšal šele v sedemdesetih letih, ko je *Mladi rod* denarno podprlo avstrijsko ministrstvo za šolstvo v okviru akcije za brezplačne učbenike. V tem obdobju je bil glavni urednik Herman Velik in revija je imela tudi do dvajset sodelavcev, predvsem učiteljev.

Mladi rod še vedno ostaja pomembno dodatno gradivo za pouk slovenščine v osnovnih šolah, čeprav se že nekaj let uporablja slovensko berilo.

Razgovori s sedanjim glavnim urednikom Tomažem Ogrisom in z nekaterimi avtorji potrjujejo, da je revija bila in ostaja najpomembnejše izhodišče za ustvarjalce otroške literature na Koroškem in velja za pravo zakladnico. V *Mladem rodu* še vedno objavljajo tudi pisatelji, ki sicer pišejo za odrasle, npr. Florjan Lipuš ali Milka Hartman. Nekateri članki so podpisani s polnim imenom avtorja, drugi izhajajo pod psevdonomimom (tako se npr. Janko Messner podpisuje z Petrov Anzej). Veliko je avtorjev, ki redno objavljajo v *Mladem rodu*, nimajo pa še samostojne knjižne izdaje. Iz tega sledi, da je slovenska otroška literatura na avstrijskem Koroškem obsežnejša, kot se zdi na prvi pogled. Revija *Mladi rod* bi si zaslužila obsežnejšo strokovno obravnavo, saj je pomemben spodbujevalec literarnega, šolskega, socialnega in kulturnega razvoja koroške regije.

III.

Tesna povezava koroške slovenske otroške literature z revijo *Mladi rod*, t. j. s šolstvom, se kaže tudi v nekaterih značilnostih te književne zvrsti. Devet od štirinajstih pesniških zbirk, ki so izšle med leti 1972 in 1991, v svoji zgradbi sledi šolskemu oz. koledarskemu letu – Hermann Germ: *Naš zlati mladi dan (Unser goldener junger Tag)*, *Otroci enega sonca (Kinder einer Sonne)*, *Ali veš, ali znaš? (Kennst Du, Weißt Du?)*; Dorli Hammerschall: *V moji hiši (In meinem Haus)*; Mili Hrobat: *Vigredno sonce (Frühlingssonne)*, *Veter poje (Es singt der Wind)*; Valentin Polanšek: *Činček in Čopka (Činček und Čopka)*. Upoštevanje menjavanje letnih časov in zahteve tradicionalnih učnih načrtov za osnovne šole in vrtce. Tako v skoraj vsaki zbirki najdemo praznične pesmi, posvečene Miklavžu, božiču, novemu letu, veliki noči, materinskemu dnevu itd. V knjigi *Činček* Valentina Polanška so zbrane pesmi, ki so bile v večji meri objavljene že v *Mladem rodu* med leti 1952 in 1972. Avtor v njih opeva praznike, prevladuje pa podeželska tradicija, npr. „Šapavci“ (*Tag der Unscuhldigen Kinder*), „Butare“ (*Palmbuschen*), „Botri“ (*Paten*) itd. Druga pomembna in vsem avtorjem skupna tema so opisi posameznih letnih časov, zato brez izjeme v vsaki zbirki najdemo vsaj eno pesem o začetku zime, o prvem snegu in o zimskem veselju – sankanju, smučanju ipd. Pogosto se kot lirična tema pojavljajo živali iz bližnjega okolja: metulj, polž, čebela, pikapolonica, jež, domače živali. V zbirkah je mnogo izštevank in kratkih pesmic, ki govorijo o številkah ali o abecedi; ne manjka tudi ugank in besednih igrice v verzih. Vseh devet omenjenih pesniških zbirk ima tudi jasen didaktičen namen; Polanškovo knjigo *Činček* je ministrstvo za šolstvo priznalo za učno gradivo pri pouku branja v dvojezičnih šolah.

Preidimo zdaj k izdajam, ki imajo drugačno zgradbo. Hermann Germ je soavtor delovne mape – *Oblikujmo svoj jezik – (Gestalten wir unsere Sprache)*, ki

jo uporabljajo pri pouku slovenščine v šolah na južnem Koroškem. Tudi njegova zbirka *Recimo mačka – mehka tačka* (*Sagen wir: Katze – weiche Tatze*), s podnaslovom *Besedne igre za dom in šolo* (*Wortspiele für Haus und Schule*), želi bralca jezikovno vzpodbujati, vsebuje pa predvsem uganke in besedne igre.

Skrivnostna bela krpica (*Der geheimnisvolle weiße Fleck*), ki sta jo izdala Lenčka Kupper in Janez Bitenc, je zbirka pesmic, ki so takorekoč ilustrirane z napevi. Namenjena je enaki starostni stopnji bralcev kot že zgoraj omenjene izdaje in obravnava podobno tematiko. Enako velja tudi za knjigo *Brez meja* (*Grenzenlos*) iste avtorice. Obe knjigi sta opremljeni še z glasbeno kaseto.

Dobro jutro, sonce (*Guten Morgen, Sonne*) je naslov zbirke pesmi avtorice Ivanke Polanec. Tematsko in oblikovno se verzi močno približujejo tradicionalnemu ljudskemu pesništvu, dodane pa so tudi note.

Drugačna od omenjenih je knjiga *Ringaraja* Andreja Kokota, ker je namenjena starejšemu bralcu, mladostniku, ki je končal osnovno šolanje. Vrsta pesmi iz te zbirke govori o pesnikovem vsakdanu in o pesnjenju nasploh.

Tone Pretnar piše o otroških pesmih Valentina Polanška¹⁰, da „so glede na metrično in verzno obliko konservativnejše kot njegova refleksivna lirika (...) in da so napisane v obeh oblikah – deloma so verzificirane, deloma pa nevezane; glede na prozodičnost se gibljejo med verzom in prozo, vedno pa so rimane.“ Omenjene značilnosti veljajo za vso slovensko otroško liriko na Koroškem.

IV.

Ugotovimo lahko, da se je na Koroškem razvila samostojna sodobna slovenska otroška literatura, ki pa je še vedno nekako „zakrita“. Poznamo celo vrsto dvojezičnih otroških knjig, prozna besedila Marice Kulnik, nekaj prevodov v slovenščino, npr. *Gegci* (*Die Gegis*) Mire Lobe, ki jih je prevedla Sonja Waukounig. Nemških prevodov slovenskih besedil je zelo malo. Kot samostojna izdaja je izšel prevod proze Janka Messnerja *Vprašanja koroškega otroka* (*Fragen eines Kärntner Kindes.*) Smiselno bi bilo prevesti izbor literarnih besedil, namenjenih otrokom, in jih tako približati širšemu krogu bralcev. Ko bi jih objavljali hkrati v originalu in prevodu, bi v avstrijskih šolah z njimi lahko predstavljali etnične skupine, ki živijo v Avstriji. Vplivali bi na medkulturno vzgojo, ki je del učnih načrtov za avstrijske šole.

Pretežni del slovenske otroške literature na Koroškem ima jasen jezikovnodidaktičen namen, kar pa je zaradi značilnega položaja na koroških šolah razumljivo, saj primanjkuje učnih pripomočkov v slovenskem jeziku. Zadnjih nekaj let jih je sicer več, vendar pa so zahteve in izzivi na dvojezičnih šolah drugačni. Vedno več je otrok, ki obiskujejo dvojezični pouk oz. pouk v slovenščini, vendar pa slovenskega jezika skoraj ne poznajo. Gotovo bi bilo zanimivo, če bi zato sprejeli nove izzive tudi v literaturi in bi pri pouku

¹⁰ Tone Pretnar: *Über die individuelle Form des überindividuellen Sinns in den Texten von Valentin Polanšek*. V: Johann Strutz: *Profile der neueren slowenischen Literatur in Kärnten*, str. 66

preizkusili še nove, manj utečene in pogoste, mogoče tudi dvojezične oblike otroške lirike.

Otroška literatura na Koroškem je namenjena predvsem otrokom do desetega leta starosti, komaj pa najdemo besedila za mladostnike. Na otroke, stare od devet do dvanajst oz. trinajst let, močno vpliva njihovo neposredno življenjsko okolje. „Zaradi izrazite potrebe po doživetjih doseže veselje do branja – če mladostnik sploh bere – v tem obdobju svoj vrhunec. (...) Tiho branje postane glavna oblika branja. (...) Uspešen literarno-pedagoški vpliv v tem obdobju odločilno vpliva na razvoj bralca in bralnih interesov v kasnejšem življenju.“¹¹ Starost med dvanajstim oz. trinajstim in petnajstim oz. šestnajstim letom pri dekletih ter med trinajstim oz. štirinajstim in sedemnajstim oz. osemnajstim letom pri fantih Karl Ernst Maier označuje za obdobje, ko bralec vse bolj sega po literaturi za odrasle, kljub temu pa še vedno bere mladinsko književnost in hkrati odkriva ali pa na novo odkriva še druge epske, dramske in lirske oblike. Pomanjkanja lastne koroške mladinske književnosti v slovenskem jeziku ne more nadomestiti literatura, ki nastaja v Sloveniji, večinoma v Ljubljani. Mladostniki poleg knjig, ki jim približujejo „drugačen svet“, potrebujejo namreč tudi take, v katerih prepoznavajo lastno okolico in probleme, ki jih prinaša domače življenje. Za slovensko otroško in mladinsko literaturo na Koroškem velja enako, kot za to književno zvrst nasploh: obstaja na obrobju. Ali kot pravi Christine Nöstlinger: „Otroške literature ne jemljemo resno, ker tudi otrok ne jemljemo zares.“ Pogosto jo kritiziramo zaradi njenih pomanjkljivosti, hkrati pa jo prepuščamo samo sebi. „Ugledni“ avtorji komaj kdaj pišejo za otroke ali mladostnike.

Prevedla Vida Jesenšek

¹¹ Karl Ernst Maier: *Jugendliteratur*, Bad Heilbronn 1980, str. 277

Primarna literatura

1. Lirika

Herman Germ

Otroci enega sonca. Pesmi in črtice.

Ilustriral Valentin Podgornik
Celovec, Mohorjeva založba 1982

Ali veš? Ali Znaš?. Uganke in dopolnjevanke za najmlajše.

Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze
Risbe iz arhiva „Mladega roda“
Celovec, Založba Drava, 1985

Naš zlati mladi dan. Pesmi in igrice.

Ilustrirala Hermina Paulič
Celovec, Mohorjeva založba, 1988, (Knjižica Maldi Korotan 8)

Pecimo mačka – mehka tačka. Besedne igre za dom in šolo.

Celovec, Založba Drava, 1986

Dorli Hammerschall

V moji hiši

Ilustriral Janez Sedej
Celovec, Mohorjeva založba, 1986,
(Knjižica Mladi Korotan 7)

Mili Hrobat

Vigredno sonce

Ilustriral Karl Vouk
Celovec, Slovenski informacijski center (SIC), 1981
(Knjižica Mladi Korotan 2)

Veter poje. Pesmi.

Ilustrirala Zorka Loiskandl-Weiss
Celovec, Mohorjeva založba, 1988,
(Knjižica Mladi Korotan 9)

Andrej Kokot

Ringaraja

Opremila in ilustrirala Ančka Godec-Gošnik
Celovec, Založba Drava, 1983

Lenčka Kupper

Pojmo s ptički

Ilustrirala Andreja Zikulnig
Celovec, Slovenski informacijski center (SIC), 1981
(Knjižica Mladi Korotan 1)

Skrivnostna bela krpica. Pripovedke in pesmi.

(skupaj z Janezom Bitencem)
Celovec, Mohorjeva založba, 1985, (Knjižica Mladi Korotan 4)

Brez meja. Mladinske in otroške pesmi.
Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze
Ilustrirala: Ulrike Tripold
Celovec, Založba Drava, 1987

Ivanka Polanc

Dobro jutro, sonce 25 otroških in mladinskih pesmi
Ilustriral Valentin Podgornik
Celovec, Mohorjeva založba, 1985, (Knjižica Mladi Korotan 5)

Valentin Polanšek

Činček. 29 otroških pesmi.
S slikami opremil Simon Olip, Sele
Celovec, v samozaložbi avtorja, tisk: Tiskarna Družba sv. Mohorja v
Celovcu, 1972

Činček in Čopka
Celovec, Klub mladje ob sodelovanju Slovenskega informacijskega centra
(SIC), 1980, (Knjiga mladje 7)

2. Proza

Marica Kulnik

Tinček ujame sonce / Tino fängt die Sonne ein
Ilustrirala Zorka Loiskandl-Weiss
Ljubljana, Mladinska knjiga 1979

*Wenn Tränen erzählen / Quando le lacrime raccontano / Kadar solze
pripovedujejo*
Slovensko besedilo Marica Kulnik in Florjan Lipuš
Ilustrirala Zorka Loiskandl-Weiss
Celovec, Založba Drava, 1984

Betlehemska zvezda zavije s svoje poti
Ilustrirala Angelika Kaufmann
Celovec, Mohorjeva založba, 1983

Niko in Maja
Ilustrirala: Zorka Loiskandl-Weiss
Slovenska prosvetna zveza
Celovec, Založba Drava, 1990

Janko Messner

Vprašanja koroškega otroka
Celovec, Založba Drava, 1985

Več letnikov revije Mladi rod

Izdajatelj, lastnik in založnik: Društvo Mladi rod,
Celovec, izhaja od šol. leta 1951/52 naprej.

3. Prevodi

Mira Lobe

Das kleine ich bin ich / Jaz sem jaz

Celovec, Hermagoras Verlag, 1988

Mira Lobe / Susi Weigel

Die Gegis / Gegci

Prevod: Sonja Wakounig

Celovec, Mohorjeva založba, 1989

Helene und David Haidle

Moj pastir / Er ist mein Hirte

Psalm 23 za otroke

Wolf Harrant

Moj ded je star, in ga imam zelo rad

Prevod: Mili Hrobath

Celovec, Mohorjeva založba, 1986

Tomie de Paola

Martin potrebuje plašč / Martin braucht einen Mantel

Prevod: Vinko Ošlak

Celovec, Mohorjeva založba, 1983

Lene Mayer-Skumanz

Angel za božično drevo / Ein Engel für den Weihnachtsbaum

Celovec, Mohorjeva založba, 1990

Sekundarna literatura

Das slowenische Wort in Kärnten. Schrifttum und Dichtung von den Anfängen bis zur Gegenwart/Slovenska beseda na Koroškem. Pismenstvo in slovstvo od začetkov do danes. Hrsg./izdajateljji Reginald Vospernik, Pavle Zablatnik, Erik Prunč, Florjan Lipuš. Wien, Österreichischer Bundesverlag, 1985

Die slowenische Literatur in Kärnten. Ein Lexikon. Celovec/Klagenfurt, Založba Drava, 1991.

MAIER, Karl Ernst: *Jugendliteratur.* Bad Heilbronn, Klinkhardt 1980

MESSNER, Janko: *O mojem odnosu do obeh jezikov.* Matjaž Kmecl: *Ta hiša je moja, pa vendar moja ni.* Koroška antologija. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1976, str. 113–118

Na zeleni strehi vetra / Auf dem grünen Dach des Windes. Sodobna slovenska lirika/ Slowenische Lyrik der Gegenwart. Hrsg./izdajateljji Rudolf Neuhäuser, Klaus Detlef Olof, Boris Paternu. Klagenfurt, Verlag Johannes Heyn, 1980

- PRETNAR, Tone: *Über die individuelle Form des überindividuellen Sinns in den Texten von Valentin Polanšek*. V: Johann Strutz (izdajatelj), *Profile der neueren slowenischen Literatur in Kärnten*. Celovec/Klagenfurt, Mohorjeva založba 1989, str. 48-59
- SRIENC, Mirko: *Ob tridesetletnici Mladega roda*; Referat 1981. (rokopis)
- VEGRI, Saša: *Eine vergleichende Erörterung über slowenische Kinderliteratur in Kärnten und Slowenien*. Referat na 10. srečanju pisateljev etničnih skupin, ki je bilo 23. 9. 1989 na Obirskem/Ebriach (rokopis)
- WAKOUNIG, Vladimir: „*Die Sprache der Todfeinde*“. V: Wodak/Menz (izdajatelj) *Sprache in der Politik – Politik in der Sprache*. Celovec/Klagenfurt, Založba Drava, 1990.

Zusammenfassung

Zeitgenössische slowenische Kinderliteratur in Kärnten

Der Aufsatz beschäftigt sich mit der nach 1945 von Kärntner Autoren geschriebenen slowenischsprachigen Kinderliteratur (Lyrik). In den letzten zwanzig Jahren, d.h. zwischen 1972 und 1991, sind neunzehn Kindern zugeordnete Textbändchen erschienen, die zum größten Teil in Kärnten selbst verlegt wurden. Das Verhältnis zwischen Lyrik bzw. Texten in Versform und Prosa beträgt etwa 3:1. Das Verdrängen der slowenischen Sprache aus dem Alltag, ihre Ausgrenzung aus den gesellschaftlich relevanten Bereichen und ihre Stigmatisierung, all das hat in Kärnten eine über mehrere Jahrzehnte lange Tradition. All das mag Grund dafür sein, daß gerade die Lyrik, als Literaturgattung, die oft Intimes, Gefühle zum Ausdruck bringt, in der slowenischen Kinderliteratur in Kärnten prädominant ist. Ein wesentlicher Grund ist jedoch in der altersmäßigen Strukturierung der Adressaten zu suchen. Der größte Teil der Kinderliteratur richtet sich an Kinder bis ca. 10 Jahre.

Die Entwicklung der slowenischen Kinderliteratur in Kärnten ist auch mit dem Entstehen der Kinder- und Jugendzeitschrift *Mladi rod* eng verbunden, d. h. auch mit dem schulischen Bereich.